

Prima instanță: Judecătoria Chișinău (sediul central), (jud. R. Țurcanu)

Instanța de apel: Curtea de Apel Chișinău (jud. M. Guzun, V. Clima, G. Dașchevici)

DECIZIE

09 decembrie 2020

mun. Chișinău

Colegiul civil, comercial și de contencios
administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

În componența:

Președintele ședinței, judecătorul
Judecătorii

Svetlana Filincova
Galina Stratulat
Iurie Bejenaru
Mariana Pitic
Nicolae Craiu

examinând recursul declarat de Poplișcan Emilia,

în cauza civilă la cererea de chemare în judecată depusă de către Enachi Mihail către Poplișcan Emilia, Iașciuc Aliona și Onica Djulieta cu privire la încasarea în mod solidar a datoriei, penalității, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată,

împotriva deciziei din 03 iunie 2020 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de către Enachi Mihail, casată hotărârea din 27 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul central) și emisă o nouă hotărâre prin care acțiunea a fost admisă parțial,

c o n s t a t ă :

La 16 iulie 2018, Enachi Mihail s-a adresat în instanță cu o cerere de chemare în judecată către Poplișcan Emilia, Iașciuc Aliona și Onica Djulieta cu privire la încasarea în mod solidar a datoriei, penalității, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată.

În motivarea acțiunii reclamantul a indicat că, la 12 martie 2016, a încheiat, în calitate de creditor, cu Poplișcan Emilia, în calitate de debitor-împrumutat, contractul de împrumut nr. 01/2016, potrivit căruia părțile au stabilit valoarea contractului, modalitățile și termenul de plată. La pct. 3 din contract părțile au inserat o clauză penală în mărime de 1% din suma nerambursată pentru fiecare zi de întârziere, ce urma a fi achitată în cazul nerambursării împrumutului, începând cu data de 01 iulie 2016.

La fel, la 12 martie 2016, a încheiat cu Iașciuc Aliona, în calitate de debitor-

fidejutor, contractul de fidejusiune nr. 01/2016, prin care părțile au stabilit valoarea contractului, modalitățile și termenul de plată și tot la 12 martie 2016 Enachi Mihail a încheiat cu Onica Djulieta, în calitate de debitor-fidejutor, contractul de fidejusiune nr. 01/2016, prin care părțile au stabilit valoarea contractului, modalitățile și termenul de plată.

Reclamantul a relatat că a constatat neexecutarea obligațiilor contractuale de către Poplișcan Emilia, în calitate de debitor - împrumutat, rezultate din contractul de împrumut nr. 01/2016 din 12 martie 2016, iar la momentul depunerii acțiunii în judecată, aceasta înregistra următoarele sume restante: 5 000 de euro cu titlul de datorie și penalitatea în cuantum de 9 000 de euro, calculată în temeiul art. 268 lit. a), art. 624 alin. (1) și art. 625 alin. (1) al Codului civil, iar în total 14 000 de euro.

Întru soluționarea pe cale amiabilă a litigiului a remis în adresa părților Poplișcan Emilia, Iașciuc Aliona și Onica Djulieta o notificare-somație, somându-le la executarea integrală și imediată a obligațiilor, plata creanței certe, lichide și exigibile în cuantum de 5 000 de euro, cu titlul de datorie și penalitatea în cuantum de 9 000 de euro, în termen de 5 zile din momentul notificării-somației.

În viziunea reclamantului este întemeiată și admisibilă încasarea forțată și solidară din contul debitorilor în beneficiul reclamantului a dobânzii contractuale și dobânzii de întârziere.

Dobânda de întârziere, calculată în ordinea art. 585, art. 619 și art. 872 Cod civil, constituie 1 215,75 de euro, pentru perioada de întârziere 01 iulie 2016 – 01 mai 2018.

În instanța de judecată reclamantul Enachi Mihail a solicitat încasarea solidară din contul părților Poplișcan Emilia, Iașciuc Aliona și Onica Djulieta a sumei de 5000 de euro cu titlu de datorie contractuală; a sumei de 9000 de euro cu titlu de penalitate și a sumei de 1 215,75 de euro cu titlu de dobândă de întârziere, precum și compensarea tuturor cheltuielilor de judecată.

Prin hotărârea din 27 februarie 2019 a Judecătoriei Chișinău (sediul central), cererea de chemare în judecată înaintată de Enachi Mihail, a fost respinsă ca neîntemeiată.

Pentru a respinge acțiunea prima instanță a reținut în hotărârea sa că, potrivit raportului de expertiză judiciară nr. 1808 din 17 ianuarie 2019, *inter alia*, s-a constatat că pagina 1 și pagina 2 din Contractul de împrumut nr.01/2016 din 12 martie 2016 au fost imprimare nu la una și aceeași imprimantă, dar la două imprimante diferite în diferite perioade de timp. Pagina 2 din Contractul de împrumut nr.01/2016 din 12 martie 2016 nu a fost creată prin colaj, adică prin lipirea laolaltă a unor elemente din alte înscrisuri sau acte, dar a fost creat prin tipărire la un printer alb-negru de tip laser. Contractul de împrumut nr.01/2016 din 12 martie 2016 în litigiu a fost falsificat prin metoda utilizării unei file originale a doua (pagina a doua) a altui contract, semnat de părți anterior, pe partea reversă a căruia a fost creat la un alt printer textul existent de pe pagina unu a contractului în litigiu. Falsificarea contractului supus expertizei a fost confirmată prin explicațiile

date în ședința de judecată de către expertul judiciar Gușan Anatolie.

În contextul constatării falsificării contractului nr.01/2016 din 12 martie 2016, prima instanță a constatat lipsa altor probe admisibile ce ar demonstra temeinicia pretențiilor reclamantului, iar ca urmare a decis respingerea acțiunii.

Prin decizia din 03 iunie 2020 a Curții de Apel Chișinău, prin care a fost admis apelul declarat de către Enachi Mihail, casată hotărârea din 27 februarie 2019 a Judecătorei Chișinău (sediul central) și emisă o nouă hotărâre prin care acțiunea a fost admisă parțial.

A fost încasată în mod solidar din contul pârâților Poplișcan Emilia, Iașciuc Aliona și Onica Djulietta în beneficiul lui Enachi Mihail datoria în mărime de 5 000 de Euro; dobânda de întârziere în mărime de 1 215,75 de Euro pentru perioada 01 iulie 2016 – 01 mai 2018; penalitatea în mărime de 3 000 de Euro, sau echivalentul în lei conform cursului oficial al BNM la data executării hotărârii judecătorești; suma de 9 381,40 de lei cu titlu de taxa de stat proporțional pretențiilor admise și cheltuielile de asistență juridică în mărime de 6 000 de lei.

În rest, în partea pretenției ce excedă suma penalității solicitate spre încasare, cererea de chemare în judecată a fost respinsă ca neîntemeiată.

Pentru a decide astfel instanța de apel a reținut lipsa în speță a temeiurilor justificate de a declara contractul de împrumut ca fiind inadmisibil în calitate de probă pe motivul pretenției falsificării a acestuia. Instanța a considerat că, contractul de împrumut nr. 01/2016 din 12 martie 2016, nu poate fi declarat ca fiind probă falsă.

În viziunea instanței concluzia făcută de expert nu poate fi reținută deoarece imprimarea paginilor contractului vizat la două imprimante distincte, nu constituie o probă suficientă a falsificării acestuia.

La 26 august 2020, Poplișcan Emilia a declarat recurs împotriva deciziei din 03 iunie 2020 a Curții de Apel Chișinău, solicitând casarea acesteia și menținerea hotărârii primei instanțe.

În motivarea recursului a indicat că instanța de apel la pronunțarea deciziei nu a aplicat legea care trebuia să fie aplicată, a aplicat o lege care nu trebuia să fie aplicată și a interpretat eronat legea.

La 09 noiembrie 2020 și la 16 noiembrie 2020, Enachi Mihail, reprezentat de avocatul Canja Alexandru, a depus o referință la recursul declarat de către Poplișcan Emilia, solicitând respingerea acestuia.

Prin încheierea din 11 noiembrie 2020 a Curții Supreme de Justiție, recursul declarat de Poplișcan Emilia a fost considerat admisibil.

În conformitate cu art. 434 alin. (1) al Codului de procedură civilă, recursul se declară în termen de 2 luni de la data comunicării hotărârii sau a deciziei integrale, dacă legea nu prevede altfel.

Instanța de recurs constată că, decizia recurată a fost pronunțată la 03 iunie 2020, expediată părților la 14 iulie 2020, astfel recursul declarat la 26 august 2020 a fost depus cu respectarea termenului indicat la art. 434 alin. (1) al Codului de

procedură civilă.

În corespundere cu art. 444 al Codului de procedură civilă, recursul s-a examinat fără înștiințarea participanților la proces. Astfel, Colegiul a decis inoportună invitarea acestora, întrucât argumentele expuse în cererile de recurs au fost formulate cu suficientă precizie pentru a permite instanței verificarea legalității hotărârii atacate. Totodată, toate punctele de drept care puteau exista în această cauză pot fi cercetate și soluționate în mod adecvat pe baza înscrisurilor prezente la dosar. În plus, recurenta și intimații au avut ocazia să își prezinte poziția în scris și să răspundă la concluziile părții adverse. (*mutatis mutandis*, cauza Auza Vilho Eskelinen și alții vs. Finlanda, hotărârea din 19 aprilie 2007, § 72 – 75)

Subsidiar, în § 26 – 27 ale deciziei Curții Constituționale nr. 95 din 19 decembrie 2016 privind excepția de neconstituționalitate a articolului 444 al Codului de procedură civilă, Curtea a statuat că în cazul procedurilor care au ca obiect autorizarea unui apel sau care consacră verificarea unor aspecte de drept, și nu de fapt, sunt îndeplinite condițiile articolului 6 din Convenție chiar dacă instanța de apel sau de recurs nu oferă reclamantului posibilitate să se exprime în fața sa, în persoană. Iar, în esență nu este afectat accesul liber la justiție.

Verificând hotărârea contestată în raport de criticile formulate, în limitele controlului de legalitate și temeiurilor de drept invocate, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție consideră recursul declarat de Poplișcan Emilia neîntemeiat și care urmează a fi respins cu menținerea deciziei recurate, din considerentele ce urmează.

În corespundere cu prevederile art. 445 alin. (1) lit. a) al Codului de procedură civilă, instanța, după ce judecă recursul, este în drept să respingă recursul și să mențină decizia instanței de apel și, după caz, hotărârea primei instanțe, precum și încheierile atacate cu recurs.

Pe parcursul examinării cauzei în fazele procesuale anterioare s-a constatat cu certitudine că, temei pentru adresarea lui Enachi Mihail în instanță a servit faptul încheierii unui contract de împrumut cu Poplișcan Emilia și două contracte de fidejusiune cu Iașciuc Aliona și Onica Djulieta. În instanță, pârâta Poplișcan Emilia s-a opus pretențiilor reclamantului invocând faptul falsificării contractului.

Examinând acțiunea cu privire la încasarea datoriei, dobânzii de întârziere, penalității, prima instanță a ajuns la concluzia despre netemeinicia acesteia și a respins-o, reținând în susținerea concluziei sale dubiile generate de concluzia expertului în privința autenticității contractului de împrumut.

Totuși, examinând cauza în ordine de apel, Curtea de Apel Chișinău a decis admiterea acțiunii înaintate de Enachi Mihail, caracterizând concluzia expertului referitor la faptul falsificării contractului de împrumut, o circumstanță neesențială pentru declararea inadmisibilității contractului de împrumut în calitate de probă.

Instanța de recurs atestă că, instanța de apel a ajuns la o concluzie corectă, motivând suficient, după cum prevede art. 158 alin. (6) al Codului de procedură civilă, respingerea raportului de expertiză în calitate de probă.

Astfel, potrivit normei menționate supra, raportul de expertiză nu este obligatoriu pentru instanța judecătorească și se apreciază conform art.130. Respingerea lui însă trebuie să fie motivată.

Reiterând cele constatate de către instanțele de judecată urmează a fi reprodusă concluzia expertului, potrivit raportului de expertiză judiciară nr. 1808 din 17 ianuarie 2019, că pagina 1 și pagina 2 din Contractul de împrumut nr.01/2016 din 12 martie 2016 au fost imprimate nu la una și aceeași imprimantă, dar la două imprimante diferite în diferite perioade de timp. Pagina 2 din Contractul de împrumut nr.01/2016 din 12 martie 2016 nu a fost creată prin colaj, adică prin lipirea laolaltă a unor elemente din alte înscrisuri sau acte, dar a fost creat prin tipărire la un printer alb-negru de tip lazer. Contractul de împrumut nr.01/2016 din 12 martie 2016 în litigiu a fost falsificat prin metoda utilizării unei file originale a doua (pagina a doua) a altui contract, semnat de părți anterior, pe partea reversă a căruia a fost creat la un alt printer textul existent de pe pagina unu a contractului în litigiu.

Colegiul lărgit acceptă concluzia instanței de apel că, imprimarea paginilor contractului de împrumut la două imprimante diferite, nu constituie o probă suficientă a falsificării acestuia, or nici la dispoziția expertului nici la materialele cauzei, nu a fost anexat un presupus contract, încheiat anterior între părți, care ar fi identic după aranjarea în pagină cu cel pus în discuție în prezenta speță, pentru a putea ferm constata că acesta a fost falsificat prin utilizarea altei pagini al altui contract.

Altfel spus, nu se poate constata cu certitudine, în lipsa comparării cu alte contracte, faptul falsificării contractului de împrumut nr.01/2016 din 12 martie 2016, or dacă au și existat alte contracte similare după formă, acestea pentru a susține dubiile invocate, urmau a fi prezentate în calitate de probe, și la fel cum au fost comparate ambele pagini din contractul din speță, puteau fi comparate prima pagină din presupusul contract încheiat anterior cu a doua pagină al contractului nr.01/2016 din 12 martie 2016.

În coerența celor expuse, în cazul în care acest presupus contract încheiat anterior există, iar pagina 2 al acestuia pe care este aplicată și semnătura autentică a intimatei Poplișcan Emilia, care ar fi fost folosită pentru falsificarea (crearea) unui alt contract, conține pct. 8, în este indicat expres că prezentul contract este întocmit în 2 (două) exemplare originale. Totuși, Poplișcan Emilia, prezumându-se faptul că deține al doilea exemplar, nu l-a prezentat nici expertului nici instanțelor pentru comparare.

Vis-a-vis de cele menționate supra, Colegiul lărgit ajunge la concluzia netemeinicii alegațiilor recurente, apreciindu-le ca fiind eronate, or acestea sunt prezentate în mod distorsionat, creând o altă versiune a circumstanțelor cauzei contrară realității.

Totodată, potrivit materialelor cauzei, reclamantul-intimat a încheiat cu Poplișcan Emilia, Iașiuc Aliona și Onica Djulieta, în ziua încheierii contractului

de împrumut din 12 martie 2016, două contracte de fidejusiune, contrasemnate de acestea din urmă, care prevăd *expres* garantarea executării obligațiilor asumate prin ”*contractul de împrumut nr. 01/2016 din 12 martie 2016*”, fiind *expres* menționat numărul și data încheierii acestui contract și obiectul contractului dat, 5000 de Euro, probe care în ansamblu cu contractul de împrumut, raportul de expertiză și declarațiile părților, confirmă cu certitudine încheierea de fapt a contractului de împrumut nr. 01/2016 din 12 martie 2016 și înlătură oricare dubii referitor la falsificarea acestuia.

În coerența celor spuse, instanța de recurs atestă că, între părțile litigante s-a stabilit un raport juridic în baza contractelor sinalagmatice în care fiecare dintre părți s-a obligat reciproc, astfel încât obligația fiecăreia din ele să fie corelativă obligației celeilalte, alegațiile recurente cu privire la falsificarea actului juridic nu s-au adeverit, iar ca urmare pretențiile lui Enachi Mihail în ceea ce ține existența datoriei sunt întemeiate atât juridic cât și faptic.

Din ansamblul probelor prezentate, instanța de recurs nu atestă alte circumstanțe ale cauzei în afară de cele constatate, respectiv instanța de apel a examinat cauza în strictă conformitate cu prevederile art. 118, 130 ale Codului de procedură civilă și a emis hotărâre în limitele pretențiilor deduse judecătii.

În aceeași ordine de idei, cu privire la pretențiile reclamantului de încasare a dobânzii de întârziere și a penalității, Colegiul lărgit atestă că acestea au fost corect examinate de către instanța de apel, iar pentru a nu admite repetări inutile, constatările instanței ierarhic inferioare în această parte se vor însuși.

În context, ținând cont de natura litigiului și de marja de apreciere a instanței de judecată, Colegiul judiciar opinează că a examinat principalele întrebări juridice puse în prezenta cerere și că nu este necesar să se pronunțe separat în privința motivelor invocate, cu privire la fondul cauzei civile.

Acestea, în esență, nu au forță juridică de a influența prezenta soluție pe caz (a se vedea, *printre alte autorități*, cauza Kamil Uzun vs Turcia, hotărârea din 10 mai 2007, § 64; cauza Centrul pentru Resurse Juridice în numele lui Valentin Câmpeanu vs România (Marea Cameră), hotărârea 17 iulie 2014, § 156).

Articolul 82 al Codului de procedură civilă prevede că cheltuielile de judecată se compun din taxa de stat și din cheltuielile de judecare a cauzei.

În conformitate cu art. 94 din același Cod, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să plătească, la cererea părții care a avut câștig de cauză cheltuielile de judecată. Dacă acțiunea reclamantului a fost admisă parțial, acestuia i se compensează cheltuielile de judecată proporțional părții admise din pretenții, iar pîrîtului – proporțional părții respinse din pretențiile reclamantului. În cazul mai multor reclamânți sau pârâți, aceștia sunt obligați să compenseze cheltuielile de judecată în mod egal, proporțional sau solidar, în funcție de interesul fiecăruia ori de caracterul litigiului dintre ei. Dacă unul dintre coparticipanți a utilizat mijloace speciale de apărare judiciară, ceilalți nu sunt responsabili de cheltuielile lui. Prevederile alin.(1) și (2) se aplică și la repartizarea între părți a

cheltuielilor de judecată în instanță de apel, în instanță de recurs și în cadrul revizuirii.

Art. 96 al Codului de procedură civile prevede că, instanța judecătorească obligă partea care a pierdut procesul să compenseze părții care a avut câștig de cauză cheltuielile ei de asistență juridică, în măsura în care acestea au fost reale, necesare și rezonabile.

Reținând că prin referința depusă, la 16 noiembrie 2020, Enachi Mihail, reprezentat de avocatul Canja Alexandru, a solicitat încasarea cheltuielilor de judecată suportate pentru asistența juridică, precum și de faptul că recursul declarat de către Poplișcan Emilia urmează a fi respins, Colegiul lărgit va admite cererea și va dispune încasarea cheltuielilor suportate de intimată în instanța de recurs.

Cu privire la cuantumul cheltuielilor de judecată se reține că, la referință a fost anexat un bon de plată nr. 980054 din 14 noiembrie 2020 eliberat de Cabinetul Avocatului "Canja Alexandru" pe numele Enachi Mhail în mărime de 6000 de lei. La fel, a fost anexat acordul adițional nr. 1/19 la contractul de asistență juridică încheiat între Enachi Mihail și avocatul Canja Alexandru, potrivit căruia onorariul pentru reprezentarea în instanța de apel și Curtea Supremă de Justiție va constitui 6000 de lei.

Pornind de la practica CtEDO, cheltuielile pentru asistența juridică trebuie să fie necesare, realmente angajate și rezonabile ca mărime. Pentru dovada cheltuielilor suportate, prin prisma practicii CtEDO, se evidențiază necesitatea prezentării, de către partea care pretinde compensarea cheltuielilor, a următoarelor documente: a) dovada achitării onorariilor avocaților (copii de pe dispozițiile de plată prin virament sau bonurile de plată); b) copia de pe facturile de strictă evidență, emisă pentru clienți-persoane juridice și în alte cazuri stabilite de legislație; c) listă detaliată a actelor/acțiunilor efectuate de avocat și a timpului aferent acestora (cu tariful și orarul).

În același context, stabilind dacă costul asistenței juridice solicitate de reclamant este rezonabil, CtEDO a luat în calcul nouitatea și complexitatea chestiunilor de fapt și de drept puse în discuție (*cauza Manole și alții c. Moldovei*, 13/07/2010, § 11). Pe de altă parte, dacă cauza este repetitivă și există o jurisprudență bine stabilită în privința chestiunilor disputate, CtEDO a acordat o compensație mai mică pentru asistența juridică (*cauza Oprea c. Moldovei*, 21/12/2010, § 55).

Astfel, instanța de recurs reținând probele prezentate pentru dovada cheltuielilor suportate, complexitatea cauzei, nouitatea și dificultatea întrebărilor juridice ridicate de speță, aportul avocatului la soluționarea cauzei, timpul și munca depusă de aceștia, faptul în ce măsură munca lui în cauza respectivă i-a limitat capacitatea de a lucra în alte dosare, rezultatul obținut, lipsa restricțiilor de timp impuse de client și de circumstanțele cauzei, durata relației dintre avocat și client, experiența, reputația și abilitatea avocatului, justificarea și ponderea mijloacelor de apărare utilizate în cauză, faptul că acestea urmează să fie necesare, realmente

angajate și rezonabile ca mărime, și faptul că suma prevăzută de acordul adițional, achitată de către Enachi Mihail și solicitată spre încasare, a fost stabilită pentru reprezentarea în instanța de ape și Curtea Supremă de Justiție, va admite parțial pretenția și va încasa cheltuielile de asistență juridică în mărime de 2000 de lei, sumă care în viziunea instanței de recurs este una rezonabilă în raport cu circumstanțele cauzei.

În fine, instanța de recurs concluzionează că, recursul declarat de Poplișcan Emilia, împotriva deciziei din 03 iunie 2020 a Curții de Apel Chișinău, este neîntemeiat și care urmează a fi respins cu menținerea deciziei contestate.

Având în vedere cele expuse și în conformitate cu art. 445 alin. (1) lit. a) al Codului de procedură civilă, Colegiul civil, comercial și de contencios administrativ lărgit al Curții Supreme de Justiție

d e c i d e:

Se respinge recursul declarat de către Poplișcan Emilia.

Se menține decizia 03 iunie 2020 a Curții de Apel Chișinău emisă în cauza civilă intentată la cererea de chemare în judecată depusă de Enachi Mihail către Poplișcan Emilia, Iașciuc Aliona și Onica Djulieta cu privire la încasarea în mod solidar a datoriei, penalității, dobânzii de întârziere și a cheltuielilor de judecată.

Se admite parțial cererea lui Enachi Mihail, reprezentat de avocatul Canja Alexandru, cu privire la încasarea cheltuielilor suportate pentru asistența juridică.

Se încasează de la Poplișcan Emilia în beneficiul lui Enachi Mihail suma de 2000 de lei cu titlu de cheltuieli de asistență juridică. În rest, cererea cu privire la încasarea cheltuielilor suportate pentru asistența juridică, se respinge.

Decizia este irevocabilă.

Președintele ședinței,
judecătorul

Svetlana Filincova

Judecătorii

Galina Stratulat

Iurie Bejenaru

Mariana Pitic

Nicolae Craiu